

**Gemeente
Amsterdam**

Pauwenlaan

**Inventariserend Veldonderzoek Fase 1
Julianaplein Blok B en C, Amsterdam (2016)**

**AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 88, 2016
Jerzy Gawronski, Jørgen Veerkamp**

Inhoud

Inhoud	3
Basisgegevens.....	4
1 Inleiding.....	4
2 Achtergronden en vraagstellingen.....	6
2.1 Historische achtergronden.....	6
2.1.1 De bodem van de Watergraafsmeer	9
2.2 Vraagstelling en methodiek	9
3 Resultaten	12
3.1 Proefputten t/m VI.....	12
4 Conclusie	14
5 Waardering en aanbeveling.....	16
6 Literatuur.....	17
Bijlage 1 Sporen	18
Bijlage 2 Proefputten.....	19

Basisgegevens

Toponiem	Blok B en Blok C		
Adres	Julianaplein		
Kadaster	WTG02 A 05103 G 0000		
RD-coördinaten	NW	X. 123.133	Y. 484.439
	NO	X. 123.192	Y. 484.460
	ZW	X. 123.172	Y. 484.333
	ZO	X. 123.232	Y. 484.354
TOPO-code MenA	JUL		
OM-nummer	3995994100		
Bevoegd gezag	Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Oost		
Uitvoerder	Gemeente Amsterdam, Monumenten en Archeologie		
Beheer en plaats documentatie	Gemeente Amsterdam, Monumenten en Archeologie		

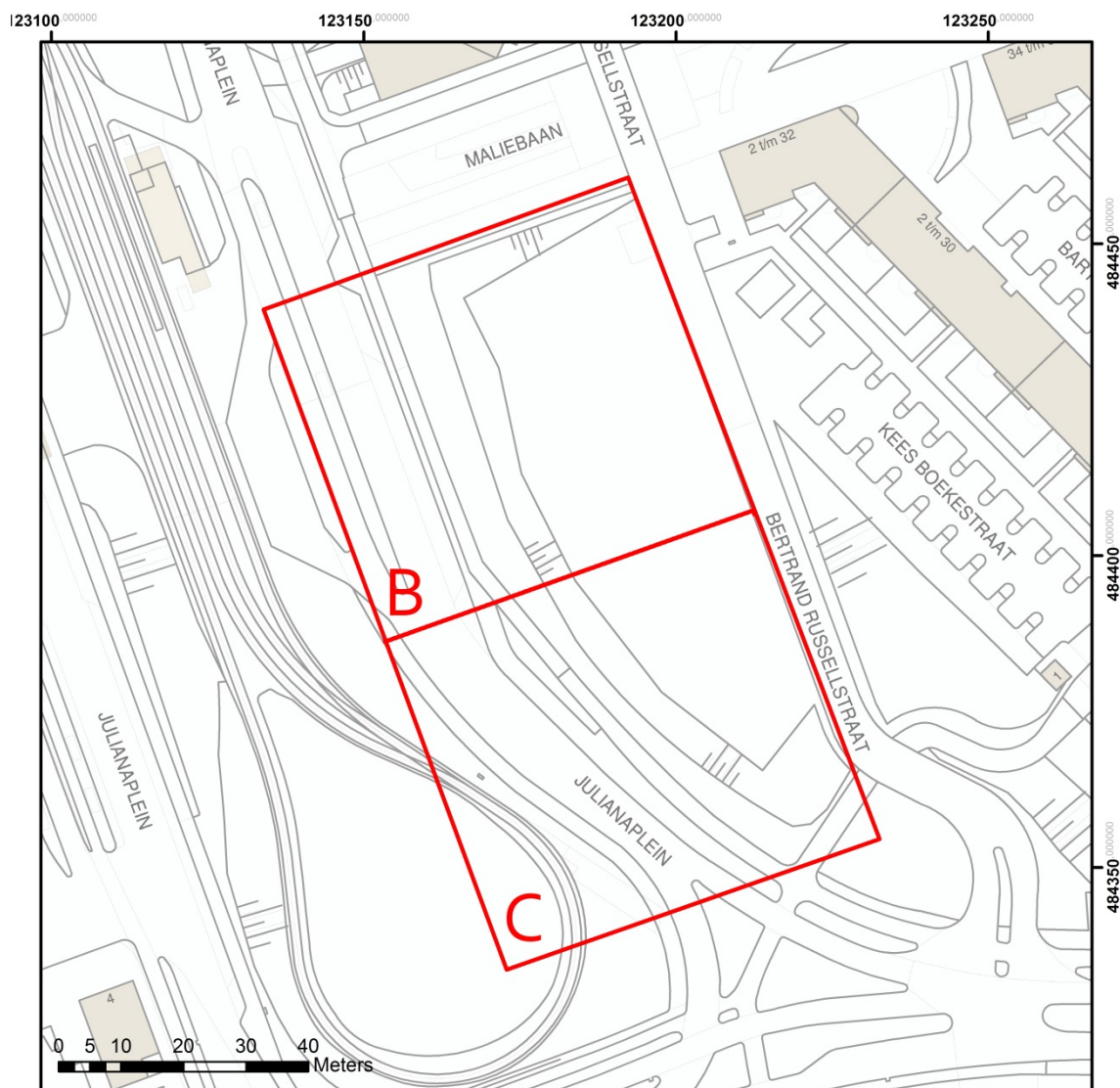
1 Inleiding

In het kader van de herinrichting van het Julianaplein en omgeving in Amsterdam Oost wordt nieuwbouw gerealiseerd op de groenstrook tussen het Julianaplein en de Bertrand Russellstraat, ten zuiden van de Maliebaan. Er komen twee bouwlocaties, Blok B en Blok C, waarvoor een grondverbetering tot 5,8 m – NAP zal worden uitgevoerd. Voorafgaande aan deze grondversturende werkzaamheden is het nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden vast te stellen.

Het plangebied Julianaplein ligt in de Watergraafsmeer, een 17de-eeuwse droogmakerij die in 1629 met het leegpompen van het Diemermeer is ontstaan. De Watergraafsmeer werd een landelijk gebied bij de stad dat in de 17de tot de 19de eeuw bestemd was voor buitenhuizen, pleziertuinen en boerderijen. Vanwege de mogelijke aanwezigheid van resten hiervan geldt voor (delen van) de Watergraafsmeer een hoge archeologische verwachting. Ter hoogte van het plangebied heeft deze verwachting betrekking op kleinschalige bebouwing die hier tot 1939 langs de Pauwenlaan stond.

In opdracht van het gemeentelijk Project Management Bureau is een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in twee fasen ingepland. De eerste fase heeft betrekking op het grasveld ter hoogte van deelplangebied Blok B en de tweede fase betreft de groenstrook van deelplangebied Blok C.

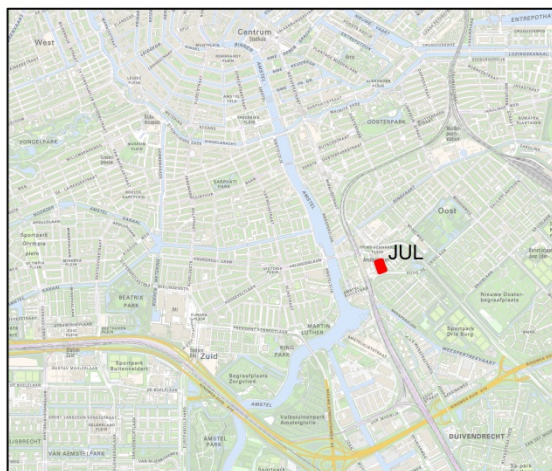
Op 12 april 2016 heeft de afdeling Archeologie van Monumenten en Archeologie (MenA) de eerste fase van het IVO uitgevoerd. De tweede fase zal plaats vinden na kap van de aanwezige bomen voorafgaand aan het bouwrijp maken van de locatie .

Amsterdam, Amstelstation Blok B/C

TOPO-code MenA: JUL

X Gemeente
 X Amsterdam
 X

1 Het plangebied Amstelstation Blok B/C binnen de topografie 2016

2 Achtergronden en vraagstellingen

2.1 Historische achtergronden

De droogmakerij

Het plangebied is gelegen in de Watergraafsmeer, een 17de-eeuwse droogmakerij, die in 1629 is aangelegd met het leegpompen van het Diemermeer.¹ Dit meer was ontstaan aan het einde van de 12de eeuw nadat de Diemerzeedijk tijdens een stormvloed was doorgebroken. Daarbij drong het water van de Zuiderzee door tot aan de Amstel. De term 'graft' (gracht) in de oorspronkelijke naam 'Watergrachtsmeer' (voor het eerst genoemd in een pachtovereenkomst uit 1342) verwijst naar het feit dat het meer een waterverbinding vormde tussen de Amstel en de Zuiderzee.

In 1624 kreeg Amsterdam toestemming van de Staten van Holland en West-Friesland om het Diemermeer te omdijken en droog te malen. Het benodigde kapitaal kwam van de stedelijk elite die investeerde in de toekomstige landbouwgrond. Het werk werd in 1627 gestart en nam 13 maanden in beslag. Voor de bemaling werden zeven windmolens opgesteld aan een rechthoek van tochtsloten die afwaterden op de ringvaart rond de droogmakerij. In het drooggelegde meer, dat nu de Watergraafsmeer werd genoemd, werden twee haaks op elkaar staande hoofdwegen aangelegd: de Middenweg en de Kruislaan. De 557 ha. van de Watergraafsmeer werden met kleinere slootjes opgedeeld in 60 kavels van ca. 9 hectare elk. Deze kavels kregen vooral een agrarische functie en werden verpacht aan melkveeboeren en tuinders (afb. 2).

Buitenplaatsen en pauwenlaan

Vanaf het einde van de 17de eeuw kreeg de droogmakerij ook een recreatieve bestemming. Veel tuinderijen moesten plaatsmaken voor uitgestrekte complexen rond statige buitenhuizen van rijke Amsterdammers. Naast een imposant woonhuis bestond zo'n buitenplaats uit een omvangrijke tuin met stallen, kassen met exotische planten, theekoepels, fontein, beelden en bijzondere vogels in volières. In de 18de eeuw telde de Watergraafsmeer 50 grote buitenplaatsen of hofsteden, 32 kleinere buitenplaatsen, 53 pleziertuinen en 4 herbergen.²

In het noordwestelijke deel van de polder liepen enkele lanen waarlangs een aantal kleine buitenplaatsen en pleziertuinen was gelegen. Eén van die lanen doorsnijdt het plangebied. Dat was de Pauwenlaan, genoemd naar grootgrondbezitter Jacob Pauw. Aan de Pauwenlaan bevonden zich zeven pleziertuinen, vier hofsteden en vier buitenplaatsen. Toen eind 18de eeuw de welvaart in Holland sterk terugliep werden veel buitenplaatsen afgebroken en kwamen op deze kavels weer boerderijen en tuinderijen. Zo ook langs de Pauwenlaan waar de buitenplaatsen geleidelijk plaats maakten voor kleinschalige bebouwing (afb. 3) en de pleziertuinen in gebruik werden genomen als volkstuinten. De Pauwenlaan is in de jaren 1930 verdwenen bij de herontwikkeling van het gebied als onderdeel van het project Spoorwegwerken Oost, waarbij de bestaande spoorwegen werden opgehoogd, en de bouw van het NS station Amsterdam-Amstel langs de nieuwe spoordijk richting Utrecht (afb. 5). Dit station werd op 15 oktober 1939 in gebruik genomen als vervanger van het oude Weesperpoortstation.

¹ Een droogmakerij is een bemalen gebied ontstaan na het leegpompen van een plas of meer. Hendriksen 1998, 13-18.

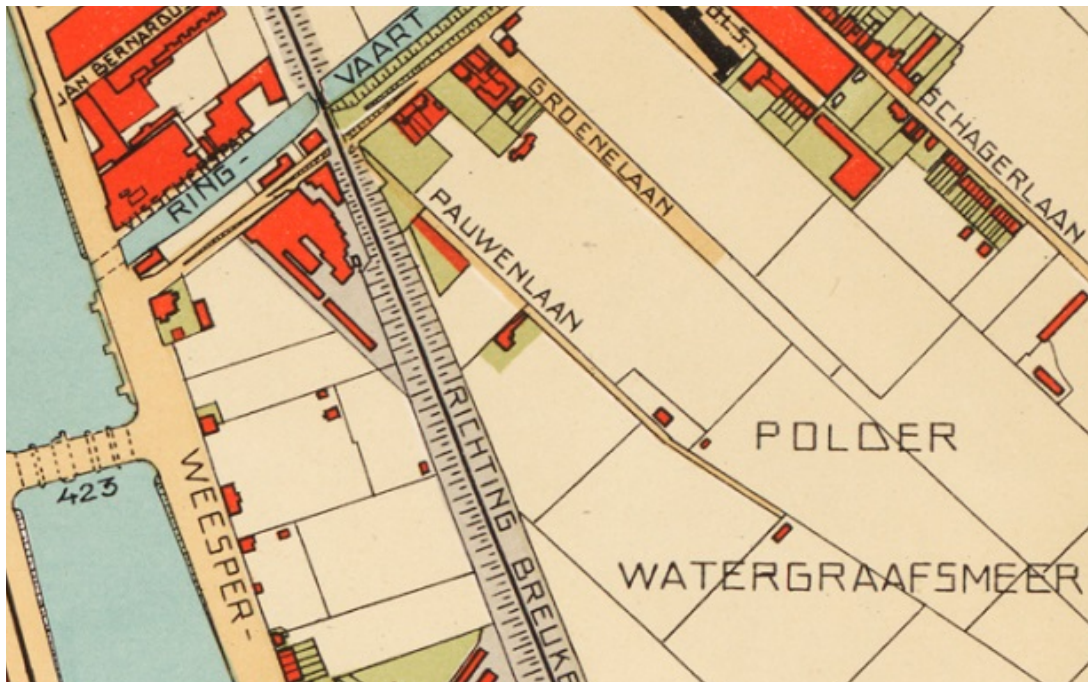
² Thurkow 1987, 60-61. Het huis Frankendael langs de Middenweg is de enige overgebleven buitenplaats, zie ook Gawronski en Veerkamp 2008.

2 De Watergraafsmeer in 1770 op een kaart van Mol. De Pauwenlaan (rood ingekleurd) begint bij de Ringdijk en loopt richting het achterland (Stadsarchief Amsterdam)

3 Bebouwing langs de Pauwenlaan ter hoogte van de ringdijk in 1890 op een foto van Jacob Olie (Stadsarchief Amsterdam)

4 De Pauwenlaan op de kaart van Publieke Werken uit 1929, met links de spoorlijn richting Breukelen (Stadsarchief Amsterdam)

5 De Pauwenlaan vanaf de ringdijk in 1935, rechts de reeds verhoogde spoorbaan richting Breukelen (Stadsarchief Amsterdam)

2.1.1 De bodem van de Watergraafsmeer

Vanaf de 11de eeuw startte de ontginning van het veen in de regio rond Diemen waar de Watergraafsmeer deel van uitmaakte. Door de voortdurende ontwatering die voor de ontginning van de woeste gronden nodig was, trad klink en oxidatie van het veen op met maaiveld daling als gevolg. Het ontgonnen land werd daardoor kwetsbaarder voor hoog water uit o.a. het nabij gelegen Almere, het huidige IJsselmeer. Na de doorbraak van de Diemerzeedijk in de 12de eeuw kwam het ontgonnen gebied onder water te staan en ontstond het Diemermeer. Door de kracht van het instromende water werden grote delen van het veendek losgeslagen en in een later stadium in rustiger water als meermolm op de bodem van het meer afgezet. Door constante golfwerking en stroming raakte het plantaardige materiaal gaandeweg vermengd met de kleiige ondergrond.³

Na drooglegging van het Diemermeer kwam dit mengsel van meermolm en bagger aan de oppervlakte. Door doorworteling, bodemleven, activiteiten van de mens en verdere uitdroging veranderde de aanvankelijk zachte meerbodem in een compacte humusrijke donkerbruine bovengrond van veraard veen.⁴

2.2 Vraagstelling en methodiek

Het IVO had tot doel om inzicht te krijgen in de aanwezigheid, aard, omvang, datering en kwaliteit van eventuele archeologische sporen van de Pauwenlaan met aangrenzende bebouwing in het plangebied Julianaplein.⁵ Dit plangebied, opgedeeld in de deelplangebieden Blok B en Blok C, is momenteel in gebruik als verkeersruimte en groenstrook (afb. 6). De groenstrook is vanwege een dubbelbestemming geselecteerd voor het IVO. Het maaiveld ligt hier lager dan de aangrenzende verkeersstrook en vanwege het ontbreken van een substantiële ophoging kan het historisch maaiveld hier in principe dicht onder het oppervlak nog aanwezig zijn. Op basis van een historische kaartprojectie zijn in de groenstrook twee proefsleuven gepland ter hoogte van het tracé van de voormalige Pauwenlaan; één in Blok B en één in blok C (afb. 6).⁶

Vanwege de aanwezige begroeiing met bomen en struiken in Blok C is het IVO in twee fasen opgedeeld. De eerste fase betreft een proefsleuf ter hoogte van deelplangebied Blok B. De tweede fase, ter hoogte van deelplangebied Blok C, zal worden ingepland na kap van de aanwezige begroeiing voorafgaand aan het bouwrijp maken van de locatie. Deze werkzaamheden staan niet voor 2018 gepland.

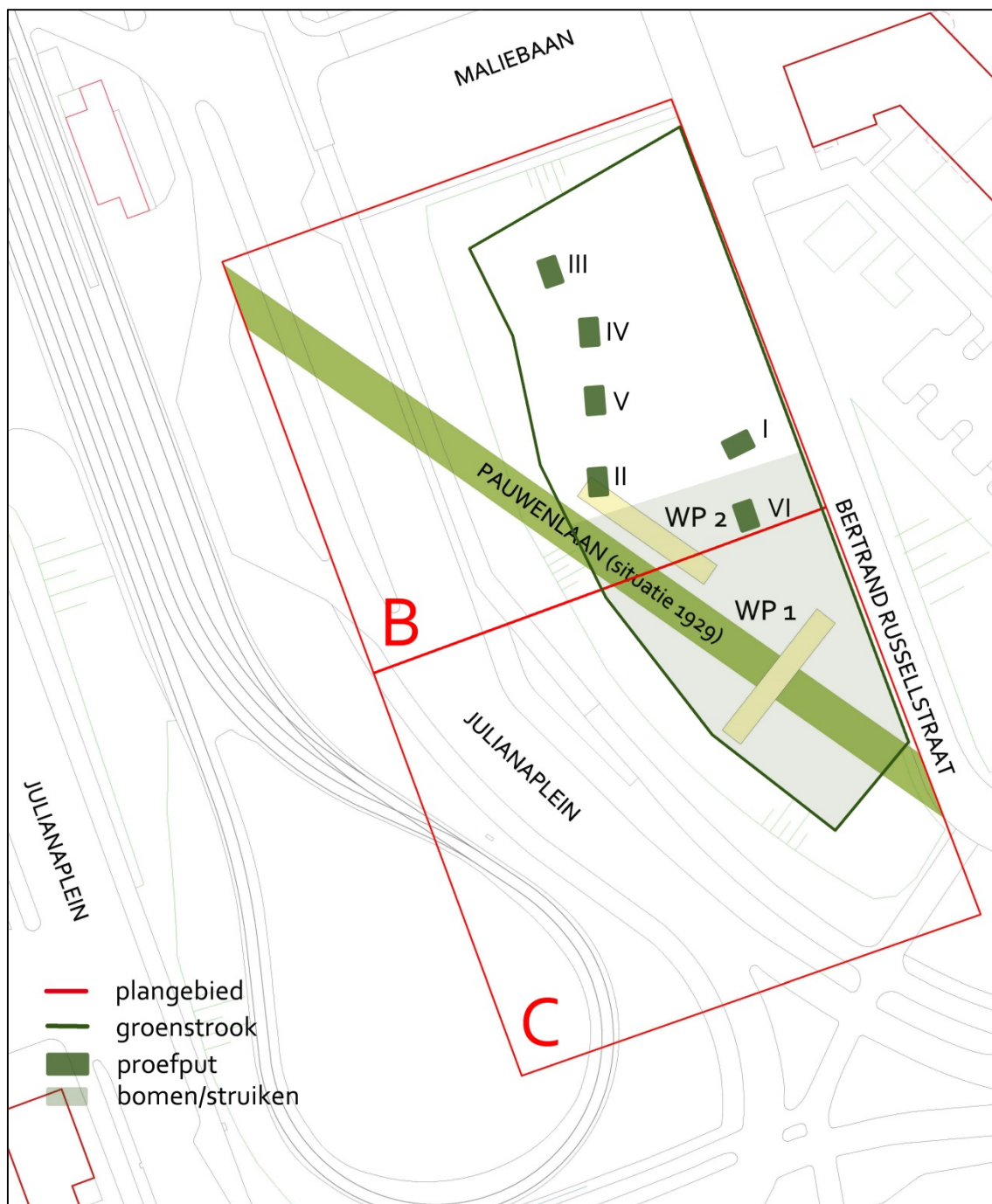
Ter hoogte van deelplangebied Blok B bestaat de groenstrook uit een grasveld met aan de zuidzijde begroeiing van struiken en bomen (afb. 7). Bij de aanleg van de proefsleuf ter hoogte van het grasveld bleek dat het terrein met een zandpakket van minimaal 1,6 m zand was opgehoogd. Omdat de wanden van de sleuf snel inkalfden werd afgezien van de aanleg van één langgerekte proefsleuf. In plaats daarvan werd, in afwijking op het PvE, besloten om via een aantal proefputten verspreid over deelplangebied Blok B inzicht te krijgen in de opbouw van de ondergrond en de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen.

³ Mededeling P. Cleveringa, WMC te Duivendrecht. Zie ook Gawronski en Veerkamp 2011.

⁴ Kuiper 1980, 203 en Pons en Van Oosten 1974, 77, 155.

⁵ Archeologische waardenstelling QS 16-015 en Programma van Eisen 202 (MenA 2016).

⁶ Archeologisch Programma van Eisen 202, MenA 2016.

6 Geplande proefsleuven (WP 1 en 2) in blokken B en C en aangelegde proefputten (I t/m VI) in blok B

In totaal zijn zes proefputten aangelegd uitgevoerd. Vijf proefputten (I-V) konden worden aangelegd ter hoogte van het grasveld en één proefput (VI) ter hoogte van het met struiken en bomen begroeid gedeelte van Blok B (afb. 6).⁷

⁷ Na overleg met M. Oerlemans, coördinator Kwaliteit en Beheer Bomen van Stadsdeel Oost, mocht met zijn instemming op één locatie de lage begroeiing worden verwijderd voor een proefput.

De dieptemetingen zijn verricht vanaf het maaiveld, waarbij als referentie gebruik is gemaakt van de NAP-hoogte van het maaiveld aan de noordzijde van het transformatorhuisje in het toekomstige buurtpark langs de B. Russellstraat (3,57 m – NAP).

De eerste fase van het Inventariserend Veldonderzoek is uitgevoerd door het veldteam van de afdeling Archeologie van Monumenten en Archeologie (MenA) volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

7 De groenstrook van het IVO ligt lager dan het Julianaplein (rechtsboven), de bomen linksachter markeren de grens tussen Blok B en Blok C. Gezien in zuidelijke richting

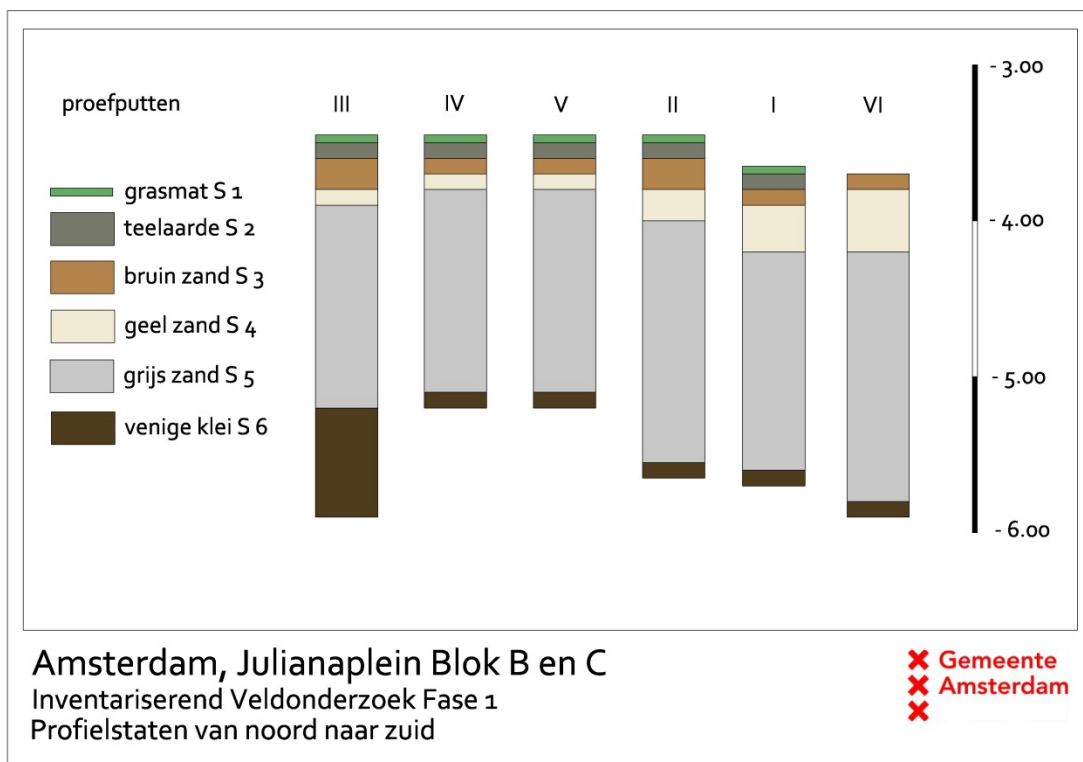
3 Resultaten

Het Inventariserend Veldonderzoek in Blok B heeft in totaal zes sporen opgeleverd. Vijf sporen konden worden toegeschreven aan de ophoging en herinrichting van het gebied vanaf het eind van de jaren 1930, het zesde spoor aan de oorspronkelijke ondergrond van de polder.

3.1 Proefputten t/m VI

De proefputten I t/m V tonen een overeenkomstige bodemopbouw. Het grasveld op maaiveldniveau (S 1) ligt op een laag doorwortelde teelaarde (S 2) van ca. 10 cm dikte (afb. 8). Van de onderliggende gele zandlaag (S 4) is de bovenste 10 cm door inspoeling vanuit deze teellaag donkerbruin gekleurd (S 3). Ter hoogte van proefput VI ontbreekt de grasmat met teelaarde (sporen 1 en 2) en bestaat de bovengrond uit donkerbruin zand dat hier vanwege de begroeiing met struiken en bomen enigszins humeus is (afb. 10). Ter hoogte van alle proefputten is het geel/bruine zand opgebracht op een 1,30 – 1,60 m dik pakket lichtgrijs zand (S 5). Met deze zandpakketten is in de jaren 1930 het oorspronkelijk maaiveld van de polder opgehoogd.

De natuurlijke ondergrond bestaat uit een compacte donkerbruine venige klei die lokaal zavelig is (S 6) en in proefputten IV en V sporen van lichte doorworteling bevatte. In de proefputten zijn op dit niveau geen vondsten of archeologische sporen aangetroffen. De top van deze bodem vertoont een dalend verloop van noord naar zuid richting het centrale deel van de Watergraafsmeer.

g Het algemene beeld in de proefputten I tot en met V: het maaiveld wordt gevormd door een grasmat (S 1) op een ca. 10 cm doorwortelde laag teelaarde (S 2), vervolgens geel zand (S 4) waarvan de top door inspoeling bruin is gekleurd (S 3) op minimaal 1,30 m grijs zand (S 3), tot slot een donkerbruin/grijze venige klei bodem (S 6) die lokaal zavelig is

4 Conclusie

De Watergraafsmeer is een droogmakerij die in 1629 werd aangelegd met het leegpompen van het Diemermeer. De nieuwe polder werd opgedeeld in kavels die in eerste instantie vooral aan melkveeboeren en tuinders werden verpacht. Vanaf het einde van de 17de eeuw kreeg de Watergraafsmeer ook een recreatief gebruik. De tuinderijen maakten plaats voor uitgestrekte complexen rond statige hofsteden, buitenhuizen, pleziertuinen en herbergen langs lanen die de polder doorkruisten. Eén van die lanen, de Pauwenlaan, doorsnijdt het plangebied.

Toen eind 18de eeuw de welvaart in Holland sterk terugliep werden veel buitenplaatsen afgebroken en kwamen op deze kavels weer boerderijen en tuinderijen. Zo ook langs de Pauwenlaan waar de buitenplaatsen geleidelijk plaats maakten voor kleinschalige bebouwing en volkstuinten. De Pauwenlaan is in de jaren 1935-1939 verdwenen bij de herontwikkeling van het gebied als onderdeel van de aanleg van de spoordijk en de bouw van het NS station Amsterdam-Amstel.

Vanwege de landschappelijke ontwikkeling wijkt de bodemopbouw in de Watergraafsmeer af van de gangbare opbouw in de rest van Amsterdam, waar de natuurlijke ondergrond wordt gevormd door het Hollandveenpakket. Bij de doorbraak van de Diemerzeedijk, waarbij eind 12de eeuw het Diemermeer werd gevormd, was dit veen los geslagen om later in rustig water als meermolm af te zinken op de bodem van het ontstane meer. Door stroming en golfwerking mengde deze meermolm zich met de kleiige ondergrond. Na de inpoldering van de Diemermeer veranderde de zachte bodem door uitdroging, natuurlijke processen en menselijke activiteiten in een compacte venige klei. Deze oorspronkelijke bodem van de droogmakerij Watergraafsmeer vormt met een gemiddelde maaiveldhoogte van 5,60 m – NAP het laagst gelegen deel van Amsterdam.

In verband met de dichte begroeiing met bomen ter hoogte van deelplangebied Blok C is de IVO in twee fasen gepland. De eerste fase vond plaats ter hoogte van deelplangebied Blok B. Fase twee van het IVO zal in deelplangebied C worden uitgevoerd na kap van de begroeiing die in 2018 staat gepland.

Met het onderzoek ter hoogte van het deelplangebied Blok B kwam concrete informatie beschikbaar over de natuurlijke ondergrond en de lokale bodemopbouw. In zes proefputten is de compacte venige klei (S 6), die wordt beschouwd als de natuurlijke ondergrond van de Watergraafsmeer, gelokaliseerd tussen 5,07 m – en 5,85 m – NAP. Het huidige maaiveld ligt hier 1,60 tot 2,00 m boven (tussen 3,47 m – en 3,70 m - NAP) en is tot stand gekomen door het oorspronkelijke poldermaaiveld op te hogen met grijs (S 5) en geel zand (S 4). Op het zand was teelaarde (S 2) voor de grasmatten (S 1) opgebracht. Door inspoeling vanuit deze toplaag zijn de bovenste 20 cm van het onderliggende gele zand bruin gekleurd (S 4).

In de proefputten in deelplangebied Blok B zijn geen vondsten of archeologische sporen van de Pauwenlaan en aangrenzende bebouwing waargenomen.

10 In het zuidelijk deel van blok B werd in overleg met de coördinator Kwaliteit en Beheer Bomen van Stadsdeel Oost één locatie zonder hoge bomen uitgekozen voor de aanleg van proefput VI

5 Waardering en aanbeveling

Fase I van het IVO Julianaplein heeft geresulteerd in de onderstaande waardestelling voor deelplangebied Blok B, conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3).

JUL (Blok B)		
Waarden	Criteria	Scores
Beleving	Schoonheid	n.v.t.
	Herinneringswaarde	n.v.t.
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	2 (midden)
	Conservering	n.v.t.
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	1 (laag)
	Informatiewaarde	1 (laag)
	Ensemblewaarde	n.v.t.
	Representativiteit	n.v.t.

De belevingswaarden schoonheid en herinnering hebben betrekking op sporen die als structuur of vorm zichtbaar zijn vanaf het maaiveld. Op het deelplangebied Blok B is deze waardering niet van toepassing.

De fysieke kwaliteit van de vindplaats wordt gewaardeerd op grond van de gaafheid van de sporen en de conserveringstoestand van de artefacten. Bij het IVO ter hoogte van deelplangebied Blok B zijn naast het historisch maaiveld (gaafheid 2) geen andere archeologische sporen of vondsten (n.v.t.) aangetroffen.

Voor het historisch maaiveld geldt dat de zeldzaamheid en informatiewaarde laag is. De kwaliteitscriteria ensemblewaarde en representativiteit zijn voor dit spoor niet van toepassing. De totale waardering van het deelplangebied Blok B als archeologische vindplaats komt hiermee uit op laag.

Op basis van Fase 1 van het IVO vervalt de noodzaak voor een archeologisch vervolgonderzoek in Blok B. Wel geldt voor het deelplangebied Blok B de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat indien toch bodemvondsten ouder dan 50 jaar worden aangetroffen dit aan MenA wordt gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Op dit moment kunnen geen waarderingsuitspraken over deelplangebied Blok C worden gedaan. Fase 2 van het IVO, ter hoogte van deelplangebied Blok C, zal worden uitgevoerd na kap van de aanwezige dichte begroeiing.

6 Literatuur

Gawronski, J. en J. Veerkamp, *Oranjerie in Frankendael. Archeologische opgraving Middenweg (2003)*. (BMA AAR 27), Amsterdam 2008

Gawronski, J. en J. Veerkamp, *De Nieuwe Ooster. Inventariserend veldonderzoek Rozenburghlaan, Amsterdam (2011)*. (BMA AAR 57), Amsterdam 2011

Hendriksen, A., *Watergraafsmeer. Binnenzee, polder, lustoord, stadsdeel*. Amsterdam 1998

Kuipers, S.F., *Bodemkunde*. Culemborg 1980

Pons, L.J. en M.F. van Oosten, *De bodem van Noordholland. Toelichting bij blad 5 van de bodemkaart van Nederland*. Stiboka Wageningen 1974

Thurkow, A.J., 'Watergraafs- of Diemermeer. Een hoogtepunt onder de 17^e-eeuwse droogmakerijen', in: Heinemeijer, H. (e.a) *Amsterdam in kaarten: verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*. Ede/Antwerpen 1987, 60-64

Bijlage 1 Sporen

Spoor	datum	NAP	NAP onder	beschrijving	interpretatie	dat van	dat tot
1	12-04-2016	3,50 m -		gras	grasmat	1939	2016
2	12-04-2016	3,50 m -	3,60 m -	donkergrijs/zwart humeuze aarde	bodem	1939	2016
3	12-04-2016	3,60 m -	3,70 m -	donkerbruin zand	ophoging	1939	2016
4	12-04-2016	3,70 m -	3,80 m -	geel/bruin zand, soms roestbruin gevekt	ophoging	1939	2016
5	12-04-2016	3,80 m -	5,10 m -	grijs zand	ophoging	1939	2016
6	12-04-2016	5,10 m -		donkergrijs/bruin zavelige bodem, compact, lokaal licht doorworteld	maaiveld polder		1939

Bijlage 2 Proefputten

Proefput I

3,70 m – NAP	maaiveld gras (S 1)
3,70m - tot 3,80 m – NAP	doorwortelde teelaarde (S 2)
3,80 m – tot 3,90 m – NAP	donkerbruin zand (S 3)
3,90 m – tot 4,20 m – NAP	geel zand (S 4)
4,20 m – tot 5,60 m – NAP	lichtgrijs zand (S 5)
5,60 m – NAP	donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

Proefput II

3,50 m – NAP	maaiveld gras (S 1)
3,50m - tot 3,60 m – NAP	doorwortelde teelaarde (S 2)
3,60 m – tot 3,80 m – NAP	donkerbruin zand (S 3)
3,80 m – tot 4,00 m – NAP	geel zand (S 4)
4,00 m – tot 5,55 m – NAP	lichtgrijs zand (S 5)
5,55 m – NAP	donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

Proefput III

3,47 m – NAP	maaiveld gras (S 1)
3,47m - tot 3,57 m – NAP	doorwortelde teelaarde (S 2)
3,57 m – tot 3,70 m – NAP	donkerbruin zand (S 3)
3,70 m – tot 3,80 m – NAP	geel zand (S 4)
3,80 m – tot 5,07 m – NAP	lichtgrijs zand (S 5)
Vanaf 5,07 m -NAP (tot minimaal 5,75 m -)	donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

Proefput IV

3,52 m – NAP	maaiveld gras (S 1)
3,52m - tot 3,62 m – NAP	doorwortelde teelaarde (S 2)
3,62 m – tot 3,72 m – NAP	donkerbruin zand (S 3)
3,72 m – tot 3,82 m – NAP	geel zand (S 4)
3,82 m – tot 5,12 m – NAP	lichtgrijs zand (S 5)
5,12 m -NAP	donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

Proefput V

3,52 m – NAP	maaiveld gras (S 1)
3,52m - tot 3,60 m – NAP	doorwortelde teelaarde (S 2)
3,60 m – tot 3,73 m – NAP	donkerbruin zand (S 3)
3,73 m – tot 3,85 m – NAP	geel zand (S 4)
3,85 m – tot 5,15 m – NAP	lichtgrijs zand (S 5)

5,15 m -NAP donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

Proefput VI

3,73 m – NAP

maaiveld

3,73m - tot 3,85 m – NAP

donkerbruin zand (S 3)

3,85 m – tot 4,25 m – NAP

geel zand (S 4)

4,25 m – tot 5,85 m – NAP

lichtgrijs zand (S 5)

5,85 m -NAP

donkerbruin/grijze venige klei (S 6)

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)

In druk verkrijgbaar

Als PDF te downloaden op www.amsterdam.nl/erfgoed

AAR 1		<i>Wonen aan een wagenplein. AO Haarlemmerplein (2005). Amsterdam 2006</i>
AAR 2		<i>Tweede Kostverlorenkade. IVO (2006). Amsterdam 2006</i>
AAR 3		<i>Verschansen achter vuilnis. IVO Amstelstraat (2006). Amsterdam 2007</i>
AAR 4		<i>Scherven uit de Pottenbakkersgang. AO Westerstraat (2003). Amsterdam 2007</i>
AAR 5		<i>In de schaduw van de VOC. AO Rapenburg (2005). Amsterdam 2007</i>
AAR 6		<i>Beerputten en bedrijvigheid. AO Konijnenstraat (2003). Amsterdam 2007</i>
AAR 7		<i>Zerken en graven in de Nieuwezijds Kapel. IVO Rokin (2005). Amsterdam 2007</i>
AAR 8		<i>Opgraving van een mikwe in de Nieuwe Synagoge. Jonas Daniël Meijerplein (2006), Amsterdam 2007</i>
AAR 9		<i>De Hallen. IVO Bilderdijkade (2006). Amsterdam 2006</i>
AAR 10		<i>Een fontein in de Buitensingel. AB Leidseplein (2006). Amsterdam 2006</i>
AAR 11		<i>Diemen Tolbrug. IVO Muiderstraatweg (2006). Amsterdam 2008</i>
AAR 12		<i>Boezemgemaal Halfweg. IVO Wethouder van Essenweg (2006). Amsterdam 2007</i>
AAR 13		<i>Frans Ottenstadion. IVO Amstelveenseweg (2004). Amsterdam 2007</i>
AAR 14		<i>Archeologisch opgraving Vijzelstraat (2004). Amsterdam 2007</i>
AAR 15		<i>Aanplantingen in het IJ. AO Martelaarsgracht (2003). Amsterdam 2007</i>
AAR 16		<i>Schuilkerk de Papagaai. AO Kalverstraat (2004). Amsterdam 2008</i>
AAR 17		<i>De saillant van Het Blaauwhoofd. IVO Van Diemenstraat (2006). Amsterdam 2007</i>
AAR 18		<i>De noordwestelijke oever van Oostenburg. AO Oostenburgermiddenstraat (2006). Amsterdam 2006</i>
AAR 19		<i>Het Shell-terrein. IVO Grasweg (2004). Amsterdam 2007</i>
AAR 20		<i>Het RIVA-terrein. IVO Baarsjesweg (2005). Amsterdam 2008</i>
AAR 21		<i>De Ceintuurbaanpanden. AB Tweede Sweelinckstraat / Sint Willibrordusstraat (2006). Amsterdam 2008</i>
AAR 22		<i>Het Purperhoedenveem. AO Oudezijds Voorburgwal (2004). Amsterdam 2008</i>
AAR 23		<i>Noord/Zuidlijn, locatie Rokin. AB / AO 2003-2006. Amsterdam 2007</i>
AAR 24		<i>Sportpark Ronald McDonald. IVO Zunderdorpergouw (2007). Amsterdam 2008</i>
AAR 25		<i>N 44, De Keyzer. IVO Czaar Peterstraat (2008). Amsterdam 2008</i>
AAR 26		<i>Het Luycksterrein. IVO Overamstelstraat (2004). Amsterdam 2008</i>
AAR 27		<i>Oranjerie in Frankendael. AO Middenweg (2003). Amsterdam 2008</i>
AAR 28		<i>Serviesgoed uit een 18de-eeuwse beerput. AO Derde Weteringdwarsstraat (2003). Amsterdam 2008</i>
AAR 29		<i>Profiel van de 17de-eeuwse stadswal. AB Marnixplein (2004). Amsterdam 2008</i>
AAR 30		<i>Bolwerk Oosterblokhuis. AO Prof. Tulpplein (2005). Amsterdam 2008</i>
AAR 31		<i>Van Amstelbocht tot Binnengasthuis. AO Oude Turfmarkt (2005). Amsterdam 2009</i>

AAR 32		<i>N 43 / Funenpark. AB Cruquiuskade (2008). Amsterdam 2009</i>
AAR 33		<i>Het gemeentearchief terrein. IVO Amsteldijk 67 (2009). Amsterdam 2009</i>
AAR 34		<i>Spaarndammerdijk 320. IVO (2007). Amsterdam 2009</i>
AAR 35		<i>Wonen aan twee stegen. AO Paardenstraat (2004). Amsterdam 2008</i>
AAR 36		<i>Een 17de-eeuwse beerput in de grachtengordel. AO Keizersgracht 355 (2005). Amsterdam 2009</i>
AAR 37		<i>Noordoosthoek van een 13de-eeuws verdedigingswerk. AO Nieuwezijds Kolk (2006). Amsterdam 2009</i>
AAR 38		<i>Een dam rond 's Lands Dok. AO Marineterrein Kattenburgerstraat (2005). Amsterdam 2009</i>
AAR 39		<i>Rust en Werk. AB Amsteldijk 67 (2009). Amsterdam 2009</i>
AAR 44		<i>Kelderwoningen en een beerput in de Lastage. AO Nieuwe Jonkerstraat (2007). Amsterdam 2010</i>
AAR 45		<i>De Sint Anthoniespoort en de stadsmuur. AB Nieuwmarkt (2007). Amsterdam 2010</i>
AAR 46		<i>Boren voor de Bijenkorf. AB Noord/Zuidlijn Dam (2007). Amsterdam 2010</i>
AAR 47		<i>Spuistraat. AO Spuistraat 256-258 (2008). Amsterdam 2010</i>
AAR 48		<i>Sporen in de Suikerbakkerssteeg. AO OZ Voorburgwal (2008). Amsterdam 2010</i>
AAR 49		<i>Bewoning tussen Nes en stadswal. AO OZ Voorburgwal/Pieter Jacobsstraat (2005). Amsterdam 2010</i>
AAR 50		<i>Glasafval op het achtererf. AO Rozenstraat (2006). Amsterdam 2010</i>
AAR 51		<i>De Buiksloterbreek. IVO Marjoleinterrein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010</i>
AAR 52		<i>Plavuizen in de Kalverstraat. AB Kalverstraat 151, Amsterdam (2008). Amsterdam 2010</i>
AAR 53		<i>Bolwerk Muiden. AB Sarphatistraat 470, Amsterdam (2010). Amsterdam 2010</i>
AAR 54		<i>Archeologische Signaleringskaart Amsterdam. Amsterdam 2010</i>
AAR 55		<i>Rozenstraat 194. AO, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010</i>
AAR 56		<i>Bergbezinkbassin. AB Haarlemmerplein, Amsterdam (2010). Amsterdam 2011</i>
AAR 57		<i>De Nieuwe Ooster. IVO Rozenburghlaan, Amsterdam (2011). Amsterdam 2011</i>
AAR 58		<i>Ophogingen en bedrijfsafval VOC-werf. AB Oostenburg kavel 5, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011</i>
AAR 59		<i>Van Buitenpolder tot Uilenburg. AO Oudeschans 5-11, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011</i>
AAR 60		<i>Wonen achter de OZ Voorburgwal. AO OZ Armsteeg, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011</i>
AAR 61		<i>Cluster Schievink. AO Rozenstraat 68-74, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011</i>
AAR 62		<i>Beerput Spuistraat 30. AB, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011</i>
AAR 63		<i>De 17de-eeuwse stadswal bij de Regulierspoort. AB Rembrandtplein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011</i>
AAR 64		<i>Van scheepshelling tot Koorndrager. AO Oudeschans 73-77, Amsterdam (2009). Amsterdam 2012</i>
AAR 65		<i>Op 't Water gewonnen. AB Dam 2-4, Amsterdam (2009). Amsterdam 2012</i>
AAR 66		<i>De waterkelder van de Portugese Synagoge. AB Mr. Visserplein 3, Amsterdam (2010). Amsterdam 2012</i>
AAR 67		<i>'Ons Genoegen'. AO Elandsstraat 101, Amsterdam (2010). Amsterdam 2012</i>
AAR 68		<i>Oud Zunderdorp begraven achter de kerk. AB Begraafplaats Zunderdorp (2010). Amsterdam 2012</i>
AAR 69		<i>Marine Etablissement Amsterdam. IVO Kattenburgerstraat, Amsterdam (2012). Amsterdam 2013</i>
AAR 70		<i>Sporen van het 16de-eeuwse landelijke gebied buiten het Singel. AB Herengracht 74-78, Amsterdam (2010). Amsterdam 2013</i>

- AAR 71 *Een beerput van welgestelden in de Amsterdamse grachtengordel 1675-1750. AO Herengracht 12, Amsterdam (2006).* Amsterdam 2013
- AAR 72 *Menselijke skeletten in een steeg in Nieuwendam. AB Nieuwendammerdijk 305-307, Amsterdam (2011).* Amsterdam 2013
- AAR 73 *Tussen Nieuwezijds Voor- en Achterburgwal. AB Spuistraat 3A/Nieuwezijds Voorburgwal 16, Amsterdam (2011).* Amsterdam 2013
- AAR 74 *Aanplemping in de Amstelbocht. AB Diepriool Nieuwe Doelenstraat, Amsterdam (2010-2011).* Amsterdam 2013
- AAR 75 *Heiligeweg 32. AB Heiligeweg 32, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2013
- AAR 76 *Wibautveste. AB Wibautstraat 198 e.v., Amsterdam (2013).* Amsterdam 2013
- AAR 77 *Ophogingen in de Liesdel. AB Lange Niezel 16, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2013
- AAR 78 *Molen de Ruyter. AB Kazernestraat 14, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2014
- AAR 79 *De pottenbakkerij aan de Overtoom. AB Schoolstraat 5-19, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2014
- AAR 80 *Sporen van een woonhuis in de Warmoesstraat 1500-1700. AB Warmoesstraat 15, Amsterdam (2011).* Amsterdam 2014
- AAR 81 *Passeerder / Osdorp: schakelpunt van de 17de-eeuwse stadswal. AO Nieuwe Passeerdersstraat 2, Amsterdam (2013).* Amsterdam 2015
- AAR 82 *Molen de Star. AB Jacobs Catskade 37-41, Amsterdam (2012), Amsterdam 2015*
- AAR 83 *Kerkhof Sint Mariaklooster. IVO Nes 116-118, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2015
- AAR 84 *Een 19de-eeuws kanon bij Zeeburg. AB Amsterdam-Rijnkanaal, Amsterdam (2015).* Amsterdam 2015
- AAR 85 *Buitenplaats Rust en Werk (1637-1887). AO Amsteldijk 67/IVO Dora Tamanaplein, Amsterdam (2012-2014).* Amsterdam 2016
- AAR 86 *BloemDwars. AB Binnenterrein Bloemgracht 143/Bloemstraat 150-154, Amsterdam (2015).* Amsterdam 2016
- AAR 87 *Van ontginningsloot tot beerput. AB Oudezijds Armsteeg 9-33, Amsterdam (2012).* Amsterdam 2016
- AAR 88 *Pauwenlaan. IVO fase 1 Julianaplein BB en C, Amsterdam (2016).* Amsterdam 2016

Colofon

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 88
Amsterdam 2016
ISSN: 1872-5139

Tekst: Jerzy Gawronski, Jørgen Veerkamp
 Redactie: Jerzy Gawronski
 Veldwerk: Ron Tousain, Jørgen Veerkamp
 Tekeningen: Sander IJzerman, Jørgen Veerkamp
 Foto's: Jørgen Veerkamp / Stadsarchief Amsterdam
 Vormgeving: MenA 02-2016

© Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2016
 Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Monumenten en Archeologie. MenA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.